צח: חלק פרק אחד עשר סנהדרין

שאין סום מדי אוכל בו תבן. שמוציאין האלוות חוץ לקרקע ועושין מהן אבוסים במלחמת גוג ומגוג: **שאין כל דקל וכו'.** כלומר עתידין פרס ומדי לבא על כל כסל וללכדה ונתמלאה כל ארץ בכל מיני פרסיים וסוסיהם ומשם באים לא"י ולוכדים אותה: **עד שתפשטו**

מלכות[ט] **על ישראל ט' חדשים שנאמר לכן יתנם לישראל עד עת יולדה ילדה.** היינו ט' חדשים כדמתרגמינן בכן יתמסרון כעידן דילדת למילד וכתיב (מיכה ה) ועמד ורעה בעוז ה' וגו' וישבו כי עתה יגדל וממתרגמינן ויתיבון מבני גלותהון: **על בני ישראל.** היינו כל העולם שישראל מפוזרים בו: **ייפי.** משיח ולא אחמיניה: **בעולא דכופיתא דחמריה.** בגל הרעי של חמורו כלומר אפילו בכך אני רוצה והולכך שארלאנו: **כופיתא.** רעי כמו רמא כופתא וסכר ירדנא בכבא בתרא (ד' עג:): **מאי טעמא.** אמר לא אחמיניה: **חבלו של משיח.** גוללו ולקמן בעי מאי היא. ל"א חבלו פחדים וחבלים שיהיו בימיו מחיל העובדי כוכבים: **לעשות להם נס.** לעלות בזרוע על כרחם של מלכי פרס: **בכיאה שניה.** בימי עזרא כביאה ראשונה בימי יהושע מדהקישן הכתוב: **מאי טעמא.** אחז לה בתא בארץ בימיו שאתה אומר לא אחמיניה: **סנטר.** מפרש בב"מ (דף פח.) בר מחוזניתא שיודע מילרי הסדות וגבוליהן עד כאן של פלוני מכאן ואילך של פלוני וכידו לרבות לאחד ולמעט לאחר וכשפוגעו אותו סנטר רוצה למדוד שדותיו לקבר מילרי הסדות ודומה כמי שפגע בו אדי: **גבאי.** גובה מס המלך: **מי שכל הגבורה שלו.** הקב"ה מצטער בעצמו כיולדה ואומר בשעה שמעניר העובדי כוכבים מפני ישראל היאך אחביד אלו מפני אלו: **פמליא של מעלה ושל מטה.** מלאכים וישראל: **אפילו הגרים לא גרמינן: רביע וגפיל סורא ואויל ושדי סוסיא באורייה.** כשכן הסור ונפל מעמידין סוס במקומו באבוסו מה שלא היה רוצה לעשות קודם מפלתו של שור שהיה חביב עליו שורו ביומר וכשמתרפא הסור היום או למחר ממפלתו קשה לו להוציא סוסו מפני הסור לאחר שהעמידו שם כך הקב"ה כיון שראה מפלתן של ישראל נותן גדולתו לעובדי כוכבים וכשמחזירים ישראל בתשובה ונגאלין קשה לו לאחר עובדי כוכבים מפני ישראל: **אורייה.** כמו (מלכים ג ה) ארוות סוסים: **דאלני שני משיח.**

שאין כל דקל ודקל שבבבל שאין סום של פרסיים נקשר בו ואין לך כל ארון וארון שבארץ ישראל שאין סום מדי אוכל בו תבן [ט]אמר רב אין בן דוד בא עד שתתפשט המלכות [י] [יא]על ישראל תשעה חדשים שנאמר [1]לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל אמר עולא ייתי ולא איחמיניה וכן אמר [יב][רבה] ייתי ולא איחמיניה רב יוסף אמר ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה אמר ליה אביי (לרבא) [יג][לרבה] מאי טעמא אילימא משום חבלו של משיח והתניא שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים ומר הא תורה והא גמילות חסדים אמר [ליה] שמא יגרום החטא כדר' יעקב בר אידי [יד]דר' יעקב בר אידי רמי כתיב [2]הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתיב [3]ויירא יעקב מאד וייצר לו שהיה מתיירא שמא [טו]יגרום החטא כדתניא [4]עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שניה אמור מעתה ראויים היו ישראל לעשות להם נס בביאה שניה כביאה ראשונה אלא שגרם החטא וכן אמר ר' יוחנן ייתי ולא איחמיניה א"ל ריש לקיש מ"ט אילימא משום דכתיב [5]כאשר ינוס איש מפני הארי ופגעו הדוב [ובא הבית] וסמך ידו אל הקיר ונשכו נחש בא וארא דוגמתו בעולם הזה בזמן שאדם יוצא לשדה ופגע בו סנטר דומה כמי שפגע בו ארי נכנס לעיר פגע בו גבאי דומה כמי שפגעו דוב נכנס לביתו ומצא בניו ובנותיו מוטלין ברעב דומה כמי שנשכו נחש אלא משום דכתיב [6]שאלו נא וראו אם ילד זכר מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כיולדה ונהפכו כל פנים לירקון מאי ראיתי כל גבר אמר רבא בר יצחק אמר רב מי שכל גבורה שלו ומאי ונהפכו כל פנים לירקון אמר רבי יוחנן פמליא של מעלה ופמליא של מטה בשעה שאמר הקב"ה הללו מעשה ידי והללו מעשה ידי היאך אאבד אלו מפני אלו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי רהיט ונפל תורא ואזיל ושדי ליה סוסיא באורייה אמר רב גידל אמר רב עתידין ישראל דאכלי שני משיח אמר רב יוסף פשיטא ואלא מאן אכיל להו חילק ובילק אכלי להו לאפוקי [טז]מדרבי הילל דאמר אין משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה אמר רב לא אברי עלמא אלא לדוד ושמואל אמר למשה ורבי יוחנן אמר למשיח מה שמו דבי רבי שילא אמרי שילה שמו שנאמר [7]עד כי יבא שילה דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו שנאמר [8]יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו דבי רבי חנינה אמר חנינה שמו שנאמר [9]אשר לא אתן לכם חנינה ויש אומרים מנחם בן חזקיה שמו שנאמר [10]כי רחק ממני מנחם משיב נפשי ורבנן אמרי חיוורא דבי רבי שמו שנאמר [11]אכן חליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מוכה אלהים ומענה אמר רב נחמן אי מן חייא הוא כגון אנא שנאמר [12]והיה אדירו ממנו ומושלו מקרבו יצא אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש אי מן מתיא הוא כגון דניאל איש חמודות אמר רב יהודה אמר רב עתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד להם דוד אחר שנאמר [13]ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם הקים לא נאמר אלא אקים א"ל רב פפא לאביי והכתיב [14]ודוד עבדי נשיא להם לעולם כגון קיסר ופלגי קיסר דרש רבי שמלאי מאי דכתיב [15]הוי המתאוים את יום ה' למה זה לכם יום ה' הוא חשך ולא אור משל לתרנגול ועטלף שהיו מצפין לאור א"ל תרנגול לעטלף אני מצפה לאורה שאורה שלי היא ואתה למה לך אורה

והיינו

שוכב שיהיה כאותן הימים לישראל יהיה: **אלא חילק ובילק אכלי להו.** כך היו רגילין לומר כאדם שאומר וכי שדים ושדמות יאכלוהו. ומסקת מולין (דף יט.) לא חילק ידענא ולא בילק ידענא ולי נראה דמשמעות לשון חילק ובילק לשון חורבה כמו בוקה ומבוקה ומבולקה (מהש כ) ואמרינן בחולין (שם) לא חילק דרבנן דמגריכין לחלק הסימן שמגריכין לחלק כל הטבעת ולשייר על פני כולו ולא בילק לרבי יוסי שמגריב הסימן שחותך קצת בתוך הטבעת והשאר חוץ לטבעת ונראה למורי דאין לו משמעות לא הכא ולא התם. ל"א חילק ובילק כ' דייני סדום שהיו שמותיהן כך: **אין משיח לישראל.** שחזקיה היה משיח ועליו נאמרו כל הנבואות אלמיא קרן לבית ישראל ועמד ורעה בעוז ה' [יז]: **אלא לדוד.** בזכות דוד שהיה עתיד לומר כמה שירות ותושבחות: **למשה.** בשביל משה שהיה עתיד לקבל את התורה: **מה שמו.** של משיח: **ינון שמו.** כמו יגאל. כל אחד היה דורש אחר שמו: **לפני שמש.** עד שלא נברא היה שמו ינון והיינו אחד [יח]מז' דברים שעלו במחשבה ליברא: **ולא אתן להם חנינה.** עדיין לא יבא משיח: **מנחם.** בן חזקיה: **חיוורא דבי רבי.** מלוכלך של בית רבי: **אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש.** אם משיח מאותן שחיים עכשיו ולאי היינו רבינו הקדוש דסובל תחלואים וחסיד גמור הוה כדאמרינן בבבא מציעא (דף פה.) ואם היה מאותן שמתו כבר היה דניאל איש חמודות שנדון כיסורין בגוב אריות וחסיד גמור היה ולאי כגון לאו דווקא. ל"א כגון רבינו הקדוש כלומר אם יש דוגמתו בחיים היינו רבינו הקדוש ואם דוגמא הוא למתים היינו כגון דניאל איש חמודות: **דוד אחר.** שעתיד למלוך עליהם: **אקים הקים לא נאמר אלא אקים: כגון קיסר ופלגי קיסר.** מלך ושני לו כן דוד החדש מלך כדכתיב ודוד מלכם אשר אקים ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתוב מלך: **עטלף.** קלב"א שורי"ץ בלע"ז ואין לה עינים: **שאורה שלי הוא.** שיש לי עינים לראות ומצאתי הנית כה כך ישראל מצפין לגאולה שיום ה' יהיה להם אור אבל העובדי כוכבים למה מקויים אותו הרי הוא להם חשך ולא אור:

ה"ג

תורה אור

1. לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל:
מיכה ה ב
2. והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך:
בראשית כח טו
3. ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות:
בראשית לב ח
4. תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך יי עד יעבר עם זו קניתה:
שמות טו טז
5. כאשר ינוס איש מפני הארי ופגעו הדב ובא הבית וסמך ידו על הקיר ונשכו הנחש:
עמוס ה יט
6. שאלו נא וראו אם ילד זכר מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כיולדה ונהפכו כל פנים לירקון:
ירמיהו ל ו
7. לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילו ולו יקהת עמים:
בראשית מט י
8. יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרוהו:
תהלים עב יז
9. והטלתי אתכם מעל הארץ הזאת על הארץ אשר לא ידעתם אתם ואבותיכם ועבדתם שם את אלהים אחרים יומם ולילה אשר לא אתן לכם חנינה:
ירמיהו טז יג
10. על אלה אני בוכיה עיני עיני ירדה מים כי רחק ממני מנחם משיב נפשי היו בני שוממים כי גבר אויב:
איכה א טז
11. אכן חלינו הוא נשא ומכאבינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מכה אלהים ומענה:
ישעיהו נג ד
12. והיה אדירו ממנו ומשלו מקרבו יצא והקרבתיו ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם יי:
ירמיהו ל כא
13. ועבדו את יי אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם:
ירמיהו ל ט
14. וישבו על הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב אשר ישבו בה אבותיכם וישבו עליה המה ובניהם ובני בניהם עד עולם ודוד עבדי נשיא להם לעולם:
יחזקאל לז כה
15. הוי המתאוים את יום יי למה זה לכם יום יי הוא חשך ולא אור:
עמוס ה יח

מסורת הש"ס

ט) [יומא י. ע"ש], כ) [נכ"מ]: מלכות הרשעה, ג) [שם איתא בכל העולם טולו וכן הוא גירי' תוס' בע"ז ב: ד"ה מבשלא וכו' ו"ל"ג"ב], עיתוס"ד"ש ד"ה רבה ותוס' יומות קה. ד"ה רבא], ו) ברכות ד., ז) ג"ז ברכות ד. סוטה לו., ח) [לקמן נט. וע"ש פירש"י ד"ה לא לם לסם], ט) בס"ל מופף: הרשבא, י) [מיכה ה], כ) [פסחים נד. נדרים לט:].

לעזי רש"י

קלב"א שורי"ץ. עטלף.

מוסף רש"י

שמא יגרום החטא. שמא אחר הכעתה חטאתי, וכדתניא שהחטא גורם שלא ההכעתה מתקיימת (ברכות ד.). ביאה ראשונה. שבא לאחר בימי יהושע (שם). ביאה שניה. כשעלו מגלות בבל בימי עזרא (שם). ליעשות להם נס. לגוף ביד רמה (שם) לעלות בזרוע ולא יהיו משתעבדים למלכות (סוטה לז.). שגרם החטא. חטא של ישראל בימי בית ראשון ונגזר עליהם שלא יעלו אלא ברשות, כדכתיב (עזרא ה) מי כסם מכל עתו (שם) ולא הלכו אלא ברשות כורש וכל ימי מלכי פרס נשתעבדו להם לגזרים ולאחשורוש ולדריוש האמרין (ברכות ד.). אין משיח לישראל. אלא הקב"ה ימלוך בעצמו ויגאלם לבדו (לקמן צח ב).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com